

HET ZAANSE THUISZITTERSPACT

Van preventie tot zorg en ondersteuning

Zaanstreek-Waterland

Samenwerkings
Verband
Zaanstreek

'Op weg naar een regio zonder thuiszitters'
2022-2024

Inhoud

Voorwoord.....	3
Visie, uitgangspunten en doelstellingen.....	4
DEEL 1: Preventieve verzuimaanpak.....	6
DEEL 2: Zaans Thuiszitterspact.....	14
DEEL 3: Onderwijs-zorgarrangementen.....	23
DEEL 4: Vrijstellingen.....	32

Voorwoord

Voor u ligt de herziene versie van het Zaan Thuiszitterspact. Het samenwerkingsverband VO Zaanstreek, de gemeenten Oostzaan, Wormerland en Zaanstad, de jeugdteams van deze gemeenten en de GGD hebben dit pact in 2018 gezamenlijk opgesteld. Al deze partijen hebben een rol in het voorkomen van thuiszitten en zijn samen aan zet om passende oplossingen te vinden voor leerlingen die dreigen thuis te zitten of al thuiszitten. Onderwijs, jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en leerplicht gaan hand in hand en hebben elkaar nodig. In 2021 hebben we het pact geëvalueerd. Voor u ligt een herziene versie van het pact dat in 2018 is geschreven.

Thuiszitten gebeurt vaak niet plotseling. Het Thuiszitterspact is daarom ook gericht op preventie. Het begint bij een goede preventieve verzuimaanpak, waarin vroegtijdig wordt gesignaleerd door verschillende partijen. Thuiszitten is echter niet altijd te voorkomen, als dit toch voorkomt zijn we samen aan zet om een leerling een passende plek te bieden, in het onderwijs of binnen de zorg. Dit Thuiszitterspact richt zich dan ook niet enkel op de aanpak van de problematiek rondom thuiszitters, maar ook op oplossingen; een thuiszitterstafel, inzetten van onderwijs-zorgarrangementen en tijdelijke vrijstellingen. Samen gaan we staan voor het Pact en de daarin genoemde onderdelen. Oftewel; samen zetten we stappen op weg naar een regio zonder thuiszitters!

Samenwerkingsverband VO Zaanstreek,
Gemeente Oostzaan/Wormerland,
Gemeente Zaanstad,
Jeugdteams Zaanstad en Oostzaan/Wormerland,
GGD Zaanstreek-Waterland.

Visie, uitgangspunten en doelstellingen

Elke jongere heeft recht op onderwijs. Jongeren hebben niet alleen een leerplicht maar bovenal een leerrecht. Recht op een passende plek in het onderwijs, met passende ondersteuning op basis van de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Voor u ligt de thuiszittersaanpak 'op weg naar een regio zonder thuiszitters', de vertaalslag van het landelijke thuiszitterspact naar beleid voor de Zaanstreek, het Zaanse Pact.

De gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan, de samenwerkingsverbanden PO/VO hebben zich in 2018 verbonden aan de ambitie dat in 2020 geen enkele jongere langer dan drie maanden thuis zit zonder passend aanbod van onderwijs en/of zorg. Dit is zowel in de regio als landelijk niet gehaald. De praktijk is weerbarstig en de casussen veelal zeer complex. Wellicht zijn aanpassingen in wet- en regelgeving noodzakelijk. In dit pact blijft de ambitie gelijk. We willen er alles aan doen om leerlingen in het onderwijs te houden.

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor leerplicht en (jeugd)hulpverlening, het onderwijs is verantwoordelijk voor een passende onderwijsplek. Ouders, hulpverlening, jeugdgezondheidszorg en onderwijs werken samen om thuiszitten te voorkomen, dan wel te beperken. In deze notitie geven we aan hoe we dat doen.

Definities:

Op welke groep is de aanpak gericht:

1. Langdurig relatief verzuim: jongeren die ingeschreven staan op een school maar vier weken of langer aaneengesloten ongeoorloofd verzuimen (definitie OCW)
2. Absoluut verzuim: een leerplichtige jongere staat niet op een school of instelling ingeschreven. Met uitzondering van onderstaande groepen:
 - Administratief fout geregistreerde absoluut verzuimers.
 - Een adres staat in onderzoek bij burgerzaken (het is niet helder of een jongere nog op het adres verblijft).
 - Jongeren die korter dan 4 weken geen schoolinschrijving hebben (gelijk aan langdurig relatief verzuim).Deze groepen worden wel geregistreerd en actief benaderd.
3. Jongeren met een vrijstelling 5 onder a: jongeren die wegens een psychische of lichamelijke belemmering niet in staat zijn een vorm van onderwijs te volgen. Het gaat zowel om tijdelijke als permanente vrijstellingen.
4. Jongeren die geoorloofd verzuimen, maar waarvan de jeugdarts inschat dat er nog wel onderwijsmogelijkheden zijn.

Definities:

Jongere: Leerplichtigen in het voortgezet onderwijs tot 18 jaar.

Jeugdhulp: met jeugdhulp wordt alle hulp geboden binnen het kader van jeugdwet bedoeld. Dit kan zowel door de Jeugdteams in Zaanstad en Oostzaan Wormerland geboden worden, als door gecontracteerde specialistische jeugdhulpaanbieders.

Visie

Door middel van het Zaanse Pact willen de aangesloten partijen het aantal thuiszitters terugdringen door nauw samen te werken. Door elkaars bevoegdheden, mogelijkheden en middelen goed op elkaar af te stemmen en de (hulp)vraag van de jongere (gezin) centraal te stellen, kunnen we effectiever zijn in het voorkomen en bestrijden van thuiszitten.

Door nieuwe onderwijsontwikkelingen en inzet van jeugdhulp is er ook voor een deel van de jongeren met een vrijstelling 5 onder a misschien een vorm van onderwijs of een gedeeltelijke onderwijsdeelname mogelijk.

Preventie is erg belangrijk. Daarom willen de partijen binnen het Zaanse Pact hier ook op inzetten door vroeg te signaleren en de verzuimaanpak breed te benaderen (oog voor ziekteverzuim en ongeoorloofd verzuim) maar ook een dekkend netwerk realiseren van onderwijs en ondersteuning.

Uitgangspunten

- Door middel van het Zaanse Pact worden onderwijs, jeugdhulp, jeugdgezondheidszorg en leerplicht verbonden om jongeren te ondersteunen bij belemmeringen in het onderwijs, hun ontwikkeling of in de thuissituatie. Dit alles op het terrein van voorkomen en terugdringen van thuiszitten.
- Partijen werken samen, zoeken elkaar actief op en werken planmatig.
- Het belang van de jongere staat voorop en het missen van onderwijs wordt beschouwd als een bedreiging van de ontwikkeling van de jongere. Ook tijdens een zorgtraject moet de optimale combinatie van onderwijs en/of zorgaanbod worden gerealiseerd.
- Via het Zaanse Pact wordt iedere jongere in beeld gehouden. Bij een schoolinschrijving houdt de school de leerling in beeld en zonder schoolinschrijving houdt leerplicht de leerling in beeld.
- Er is ruimte voor maatwerk waarbij rekening wordt gehouden met de ondersteuningsbehoefte van een jongere. Alle mogelijkheden binnen de wet worden benut en bij het afwijken in individuele gevallen wordt dit gedaan in samenspraak met de inspectie (onderwijs) of gemeente (jeugdhulp).
- Ouders en jongere worden gehoord, begeleid en gesteund bij het vinden van een passend aanbod.
- De nadruk ligt op preventie.
- Er is altijd een regisseur die als contactpersoon voor het gezin en de jongere fungeert en het contact onderhoudt met de verschillende betrokken partijen. Per casus zal gekeken moeten worden bij wie de regie wordt belegd.
 - De regie ligt bij de school als het gaat om het zoeken naar een passende onderwijsplek. Dit gaat altijd in overleg met de andere relevante partijen.
 - De regie ligt bij het jeugdteam als het zwaartepunt bij jeugdhulp ligt. Dit gaat altijd in overleg met de school of het samenwerkingsverband en de andere relevante partijen.

Doelstellingen

- In 2025 mag een jongere niet langer dan drie maanden thuiszitten zonder een aanbod van passend onderwijs en/of passende jeugdhulp.
- Vrijstellingen art 5 onder a: Ten opzichte van 2022 is in 2025 het aantal vrijstellingen met 15% gedaald.

DEEL 1

Preventieve Verzuimaanpak

Handreiking verzuimaanpak vo Zaanstreek – 2022

Inhoud

1. Signalering.....	7
2. Aanpak bij (zorgelijk) verzuim.....	8
3. Bijlage 1: Aanvraagformulier Schoolziekteverzuim Jeugdarts.....	10
4. Bijlage 2: Stappenplan bij verzuim.....	11

1. Signalering

Verzuim kan een signaal zijn voor problemen en leiden tot thuiszitten, ook als het geoorloofd verzuim betreft.

Registratie, interne communicatie naar mentor of afdelingsleider en melding bij leerplicht worden volgens de afspraken in de school en de daarbij behorende gebruikelijke route uitgevoerd.

Het is van belang dat een school een leerling vanaf binnenkomst op school goed volgt en stappen neemt zodra er signalen van verzuim zijn. Mentoren zijn over het algemeen verantwoordelijk voor het signaleren en het voeren van een eerste gesprek. Zij moeten daarom goed geïnformeerd zijn over de leerlingen uit hun mentorklas en weten welke stappen zij moeten zetten.

De volgende stappen zijn gebruikelijk bij een overstap naar een andere school (van po naar vo of van vo naar vo):

- Op basis van de informatie uit het aanmeldingsformulier en eventueel onderwijskundig rapport of aanvullende stukken signaleert de coördinator ondersteuning en begeleiding (cob) verzuimgedrag van de leerling. Dit vindt rondom de aanmeldingsdatum plaats. In de warme overdracht tussen po en vo en vo en vo is er aandacht voor het verzuimgedrag van de leerling. Dit vindt voor de zomervakantie plaats of op het moment dat de leerling instroomt.
- De cob draagt de informatie over de leerling intern over aan de mentor. Er wordt (indien nodig bij signalen) nog vóór de start van het jaar aandacht geschonken aan het verzuimgedrag dat bekend is geworden van de leerling vanuit het po of de voorgaande school in vo, bijvoorbeeld door het maken van afspraken met ouders en leerling hierover. De mentor houdt het verzuim in de gaten en onderneemt actie als daarvoor aanleiding is.
- Ook bij de overdracht naar een andere mentor is er specifieke aandacht nodig voor het verzuim en de eventuele afspraken die daarvoor zijn gemaakt.

Het NJI en het Trimbosinstituut hebben een signaleringslijst gemaakt van zeven waarneembare gedragingen die een relatie kunnen hebben met (toekomstig) verzuim.

Het betreft de volgende signalen:

1. Onregelmatige schoolgang zoals regelmatig te laat komen, vaak of lang ziek zijn (zorgelijk verzuim)
2. Sterk wisselende schoolprestaties leveren.
3. 'Onzichtbaar' zijn op school zoals zich terugtrekken, isoleren of weinig contact met klasgenoten hebben.
4. Een vermoeide, sombere of angstige indruk maken.
5. Lichamelijke klachten uiten zoals hoofd- en buikpijn.
6. Zichzelf verwaarlozen zoals geen eten en drinken mee naar school, onverzorgd uiterlijk.
7. Zich sterk of juist helemaal niet emotioneel uiten.

Zodra de mentor (dreigend) verzuim constateert omdat er twee of meer signalen zichtbaar zijn bij de leerling, gaat hij hierover in gesprek met de leerling.

Mentoren gaan vaak verschillend met deze taak om. Het is mogelijk mentoren te scholen. De GGD heeft hiervoor een scholingsaanbod. Daarnaast is het belangrijk dat er op schoolniveau of afdelingsniveau **gemonitord en gevolgd** wordt hoe het met leerlingen gaat waarover zorgen zijn met betrekking tot verzuim. Dit kan belegd worden bij een afdelingsleider, de coördinator ondersteuning en begeleiding of een verzuimcoördinator.

2. Aanpak bij (zorgelijk) verzuim

Als een mentor verzuim signaleert, wordt in eerste instantie het schoolbeleid toegepast. Het kan daarbij gaan om geoorloofd verzuim (b.v. ziekmelding) en ongeoorloofd verzuim. Als deze aanpak onvoldoende resultaat oplevert of als er direct sprake is van grote zorgen rondom het verzuim wordt de coördinator ondersteuning en begeleiding¹ ingeschakeld.

2.1 Route bij ziekteverzuim

1. Als een leerling voor de 4e maal ziekgemeld wordt in één schooljaar (inclusief ziek naar huis, ziekmelden bij specifieke vakken of bepaalde dagen, of bij 'grijs' verzuim, zoals slapen in de klas) vindt er een gesprek plaats met de mentor (of een andere functionaris afhankelijk van het schoolbeleid). Zo nodig worden de ouders uitgenodigd voor dit gesprek.
2. De afspraken die gemaakt worden naar aanleiding van dit gesprek worden vastgelegd in het dossier van de leerling.
3. Het gesprek kan aanleiding zijn voor de inzet van het schoolmaatschappelijk werk, b.v. omdat er in de thuissituatie problemen zijn. De schoolmaatschappelijk werker (smw-er) maakt een analyse met leerling en ouders. Op basis van de analyse zijn er twee mogelijkheden:
 - a. De smw-er begeleidt leerling en ouders in een beperkt aantal gesprekken – terugkoppeling naar cob/mentor
 - b. De smw-er verwijst naar jeugdteam
4. Het gesprek kan aanleiding zijn voor directe doorverwijzing naar het jeugdteam of de jeugdarts.
5. Als de aanpak in punt 1 t/m 4 niet leidt tot verbetering, de afspraken worden niet nagekomen en/of de problemen blijven, wordt ook doorverwezen naar het jeugdteam of de jeugdarts. Voor verwijzing naar jeugdarts wordt gebruik gemaakt van het aanmeldformulier (zie bijlage 1).
6. In de volgende gevallen is een melding via het DUO verzuimloket naar leerplicht nodig:
 - De leerling verschijnt twee keer niet op het spreekuur bij de jeugdarts (weigert mee te werken), ook niet nadat er door de jeugdarts telefonisch contact is gelegd met leerling/ouders.
 - Leerling/ouders geven geen toestemming om het advies van de jeugdarts door te geven aan school, hetgeen re-integratie in de weg staat.
 - Leerling blijft in afwijking van het advies van de jeugdarts wegens ziekte verzuimen.Als leerling/ouders na de interventie van leerplicht nog steeds weigeren mee te werken, kan leerplicht overgaan tot sanctioneren.
7. School ziet erop toe dat er verzuimbegeleiding voor de leerling plaats vindt op school in geval dit nodig is.

¹ Daar waar coördinator ondersteuning en begeleiding staat kan ook een andere functionaris met een vergelijkbare rol ten aanzien van verzuim in de school bedoeld worden.

2.2 Route bij geoorloofd verzuim wegens veelvuldig behandeling

Het gaat hier om leerlingen die veelvuldig afwezig zijn wegens een behandeling, b.v. bij ggz of door lichamelijke klachten. De ervaring leert dat dit verzuim kan leiden tot uitval op termijn. Tegelijkertijd is behandeling van groot belang om de leerling op de rit te houden. Het advies is om aandacht te hebben voor deze leerling, niet in de verwijtende zin, maar belangstellend. Daarnaast is het goed om te kijken naar de belastbaarheid van de leerling omdat deze vaak een deel van het onderwijsaanbod structureel mist. Dit kan leiden tot afspraken over de te volgen lessen, het inhalen, de toetsen enz. De afspraken hierover moeten worden vastgelegd in het dossier.

2.3 Ongeoorloofd verzuim, incl. te laat komen

Bij signalen van ongeoorloofd verzuim onderneemt de school direct actie. De school zelf heeft hiervoor over het algemeen een adequaat beleid in de vorm van sancties en afspraken. Als er geen verbetering optreedt, volgt een gesprek tussen school en leerling/ouders. Dit gesprek kan aanleiding zijn voor de inzet van het schoolmaatschappelijk werk en/of leerplicht(spreekuur).

Er gaat een melding naar leerplicht bij onderstaande signalen van ongeoorloofd verzuim:

- 16 x te laat en/of
- 16 uur ongeoorloofd verzuim per 4 weken.

Leerplicht nodigt uit voor een gesprek, afhankelijk van de situatie volgt een waarschuwingsgesprek. Blijft ongeoorloofd verzuim aanhouden, dan doet school nogmaals een melding en zet Leerplicht in op één van de routes uit de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) passend bij de situatie.

3. Bijlage 1

Aanmeldingsformulier Schoolziekteverzuim Jeugdarts

Datum verwijzing :
Naam zorgcoördinator :
School/organisatie :
Tel. nummer/bereikbaarheid :
E-mailadres :
Naam/functie verwijzer :
E-mailadres :
Naam leerplichtambtenaar :
E-mail adres :

Graag wil ik onderstaande leerling aanmelden voor onderzoek schoolziekteverzuim.

Naam leerling : m/v
Geboortedatum :
Straat en huisnummer :
Postcode en woonplaats :
Tel.nr./e-mail adres ouder :
Tel.nr./e-mail adres leerling :
Huisarts :
Klas :

Reden aanmelding voor onderzoek schoolziekteverzuim

- Opvallend frequent ziekteverzuim: meer dan 3 x ziek in 1 trimester of langer
- Langdurig ziekteverzuim: langer dan 15 dagen achter elkaar ziek gemeld
- Overig, te weten

Relevante voorgeschiedenis leerling/gezin: (bv diagnoses; thuissituatie; pesten; contact SMW etc)

Door school reeds ondernomen acties en het resultaat van deze acties:

Specifieke vraag van de school:

Advies aan de school:

Leerling/ouders zijn op de hoogte van de oproep door de JGZ.
Dit aanmeldformulier wordt gemaild naar eigen jeugdarts.
Graag verzuimuitdraai van de leerling meesturen.

4. Bijlage 2: Stappenplan bij verzuim

Stappenplan jeugdarts na aanmelding ziekteverzuim

1. De jeugdarts nodigt de leerling/ouders binnen twee weken uit voor consult of heeft telefonisch contact als dit volstaat.
 - Indien de leerling twee keer niet verschijnt op het spreekuur bij de jeugdarts (weigert mee te werken), ook niet nadat er door de jeugdarts telefonisch contact is gelegd met leerling/ouders, doet school een overig-verzuimmelding bij Leerplicht via het DUO verzuimloket met daarin de reden van de melding.
 - Leerplichtambtenaar maakt de afweging of telefonisch contact voldoende is of dat er een gesprek op kantoor moet plaats vinden.
 - Leerplicht verwijst leerling/ouders alsnog dwingend naar de jeugdarts.
 - Jeugdarts nodigt leerling/ouders nogmaals uit (eventueel met Leerplicht).
2. Jeugdarts maakt vertaalslag van ziekte/klachten naar mogelijkheden voor deelname aan het lesprogramma (belastbaarheid) en adviseert hierin leerling en ouders.
3. Jeugdarts informeert de schoolcontactpersoon over:
 - Datum en soort contact
 - De ondernomen acties (bijv. contact met specialisten, zorgmelding bij Veilig Thuis enz.)
 - Doet een uitspraak of een leerling wel of (nog) niet (volledig) deel kan nemen aan het lesprogramma.
 - Mogelijke gewenste aanpassingen op school.
 - Geeft een re-integratie advies aan school (belastbaarheid).

Indien één van de volgende situaties zich voordoet betreft school (wederom) Leerplicht. De leerplichtambtenaar kan overgaan tot het opmaken van een proces-verbaal wegens vermoedelijk ongeoorloofd verzuim (omgekeerde bewijslast) en/of een zorgmelding bij Veilig Thuis:

- Indien de leerling/ouders na het gesprek met Leerplicht alsnog niet verschijnen bij de jeugdarts, of
- Indien de leerling/ouders geen toestemming geven om het advies van de jeugdarts door te geven aan school, hetgeen re-integratie in de weg staat, of
- De leerling blijft in afwijking van het advies/oordeel over zijn/haar belastbaarheid van de jeugdarts wegens ziekte verzuimen.

Stappenplan leerplicht na melding vermoedelijk ongeoorloofd verzuim

Wanneer sprake is van 16x te laat en/of 16 uur ongeoorloofd verzuim binnen 4 weken, doet de school een melding bij Leerplicht via het DUO verzuimloket (te laat komen en spijbelen zonder geldige reden).

Stappenplan:

1. De leerplichtambtenaar roept leerling/ouders op voor een gesprek op kantoor, op school of sluit aan bij een multidisciplinair overleg op school.
 - De leerplichtambtenaar geeft een waarschuwing en maakt afspraken om het ongeoorloofde verzuim te stoppen.
 - De leerplichtambtenaar verwijst naar het jeugdteam wanneer zij denkt dat er hulpverlening nodig is.
2. Leerplicht koppelt terug aan school.
3. Indien verzuim aanhoudt, doet school opnieuw een melding via het DUO verzuimloket.

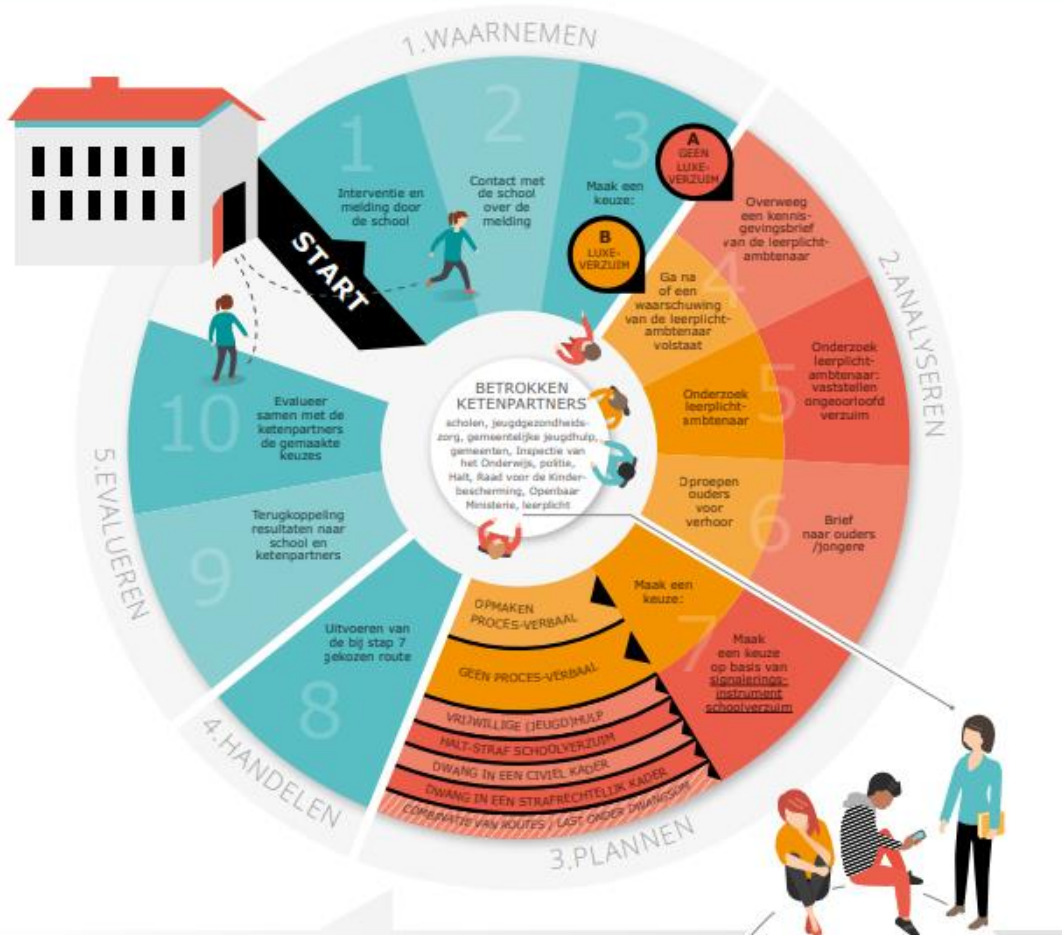
4. De leerplichtambtenaar kiest afhankelijk van de situatie voor:
- Opnieuw oproepen voor een gesprek, en/of
 - (Aansluiten bij) Een multidisciplinair overleg op school of elders met eventueel de betrokken hulpverlening, en/of
 - Een (nadere) samenwerking met de ketenpartners zoals de jeugdarts of de (jeugd)hulp omdat er zorgen zijn en daar op ingezet moet worden, en/of
 - Zet in op één of meerdere routes van de Methodische Aanpak Schoolverzuim:
 - Verwijst naar het jeugdteam voor vrijwillige (jeugd)hulp.
 - Verwijst naar Bureau Halt wegens overtreding van de Leerplichtwet.
 - Gedwongen hulp in civiel kader (beschermingstafel) – Als vrijwillige (jeugd)hulp niet effectief is, er sprake is van ernstig aanhoudend schoolverzuim en er is voldaan aan onderstaande indicaties, kan het jeugdteam samen met betrokken ketenpartners (o.a. leerplicht) besluiten deze route te volgen. Dit kan leiden tot bespreking bij de beschermingstafel en een onderzoek door de Raad van de Kinderbescherming met verplichte hulp tot gevolg. De indicaties zijn:
 - ernstig verstoorde opvoedings- of gezinssituatie;
 - ouders/leerling zijn niet in staat of niet bereid hulp te aanvaarden.
 - Dwang in een strafrechtelijk kader (proces-verbaal) - Er moet wel sprake zijn van:
 - verzuim dat kan worden verweten aan de jongere/ouder,
 - eerdere waarschuwingen of afspraken niet geholpen hebben om het verzuim te stoppen,
 - geen bereidheid en/of vermogen om hulp te aanvaarden;
 - er niet aan Halt-voorwaarden is voldaan.
- Wanneer sprake is van bovenstaande indicaties maakt de leerplichtambtenaar een proces-verbaal op, doet de Raad voor de Kinderbescherming onderzoek en geeft een (straf) advies aan het Openbaar Ministerie en/of de rechtbank. De uitkomst kan een waarschuwing met proeftijd zijn of een zitting bij het OM of de rechtbank. Dit laatste leidt meestal tot verplichte hulp voor de jongere (jeugdreclassering) en/of een werkstraf.
5. Leerplicht koppelt terug aan school.

Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS)

EEN GEZAMENLIJK PLAN VOOR IEDER KIND

Ingrado, Stichting Halt, het OM en de Raad voor de Kinderbescherming hebben de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) ontwikkeld vanuit de volgende gedeelde visie:

- I** Het doel van de aanpak is terug-/toeleiding naar een passend onderwijs-programma
- II** Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp bij verzuim staat voorop
- III** Ketensamenwerking draagt bij aan een effectieve aanpak van schoolverzuim
- IV** De aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is, maatwerk dus

'PAS TOE OF LEG UIT'

Afwijken van de MAS? Dat kan, mits gemotiveerd. Maatwerk is van belang. Vroegtijdig ingrijpen met een zware interventie kan nodig zijn om een openstapeling van verzuim en problemen te voorkomen. Ook in dat geval doorloopt u de 5 fasen van methodisch handelen.

DE LEERP LICHTAMBTE NAAR

- vervult de schakelrol voor gecördi-neerde en optimale inzet van alle betrokken ketenpartners.
- neemt het initiatief voor een adequaat vervolg op de verzuimmeldingen. Dit gebeurt in overleg met de ketenpartners en vanuit ieders eigen verantwoordelijkheid.
- start een verzuimonderzoek bij het constateren van gemeld verzuim en monitort het vervolg. Afspraken over de regie worden lokaal gemaakt.

DEEL 2

Het Zaans Thuiszitterspact

Op weg naar een Regio zonder thuiszitters

Inhoud

1. Uitvoering Thuiszitterspact	15
1.1 Preventie	15
1.2 Doorzettingsbevoegdheid	15
1.3 Maatwerk.....	16
1.4 Thuiszitterspact in de praktijk.....	16
2. Bijlagen.....	18
2.1 Stappenplan thuiszitterstafel	18
2.2 Toestemmingsformulier thuiszitterstafel voor ouders.....	20
2.3 Informatie thuiszitterstafel voor ouders en jongeren	21

1 Uitvoering thuiszitterspact

1.1 Preventie

Ter voorkoming van uitval of thuiszitten zetten de partijen binnen het Zaanse Pact in op:

- Signalering: Signalen dat jongeren dreigen thuis te zitten moeten vroegtijdig besproken worden met verschillende relevante partijen. Op casusniveau houdt het jeugdteam, als zij betrokken zijn, de school op de hoogte van voortgang en mogelijke tekenen van uitval en andersom.
 - terugkoppeling bij aanvang, mutaties en einde inzet jeugdhulp zodat school weet wie er betrokken is en dat er al actie wordt ondernomen. Signalen kunnen over en weer worden gedeeld als er zorgen zijn.
- Intensivering aansluiting jeugdhulp op school: We zorgen voor nauwe samenwerking tussen school-schoolmaatschappelijk werk-leerplicht-jeugdhulp-jeugdgezondheidszorg en samenwerkingsverband. Dit punt vraagt ook speciaal aandacht voor de rol en betrokkenheid van ouders.
- Doorzettingskracht: We zorgen voor een goede afstemming over de procedures (te denken valt aan toekenning leerlingenvervoer, onderwijszorgarrangementen, inzet jeugdhulp enzovoort). Bureaucratische procedures mogen niet de oorzaak zijn van thuiszitten.
- Verzuimbeleid: De scholen zijn verantwoordelijk voor het beleid en proces rondom (ziekte)verzuim in samenwerking met jeugdgezondheidszorg, leerplicht en de samenwerkingsverbanden. Vroeg signaleren van alle vormen van verzuim en daar adequaat op reageren helpt in de aanpak ter voorkoming van uitval of thuiszitten. Er wordt extra aandacht geschonken aan ziekteverzuim. Ziekteverzuim is vaak een signaal voor achterliggende problematiek en kan leiden tot uitval. De school staat centraal in de aanpak (zie deel 1).
- Bij het afgeven van een vrijstelling 5 onder a (wegens psychische lichamelijke gronden) wordt het advies van het betreffende samenwerkingsverband gevraagd. Door zowel vanuit het onderwijs als vanuit de zorg te kijken kan er mogelijk een passend aanbod (onderwijs, onderwijs-zorg) worden gecreëerd in plaats van dat er een vrijstelling wordt afgegeven.
- Gemeenten zorgen ervoor dat er voldoende en passende jeugdhulp beschikbaar is.
- Het samenwerkingsverband zorgt voor een dekkend netwerk van onderwijs en ondersteuning.

1.2 Doorzettingsbevoegdheid

De doorzettingsbevoegdheid bij het onderwijs is belegd bij de directeur-bestuurder van het samenwerkingsverband. De doorzettingsbevoegdheid bestaat dan uit het toekennen van onderwijs(zorg)arrangementen en een onderwijsplek.

De doorzettingsbevoegdheid bij de gemeente om jeugdhulp (en leerlingenvervoer) in te zetten is belegd bij het jeugdteam, zij hebben het mandaat om jeugdhulp in te zetten. De Jeugdteams hebben het mandaat om maatwerk te leveren. Bij stagnatie, of het zoeken naar oplossingen buiten de kaders, kan de afdeling Vangnet worden ingeschakeld. Het mandaat op het gebied van de leerplichtwet is belegd bij de leerplichtambtenaren.

1.3 Maatwerk

Er zijn wettelijke richtlijnen voor onderwijstijd, het onderwijsprogramma, diplomering en dergelijke. Zodra leerlingen (gedeeltelijk) thuis komen te zitten kunnen ze al snel niet meer voldoen aan de eisen die een opleiding stelt. In het vso is meer ruimte om van deze richtlijnen af te wijken. Ook de vo-scholen hebben meer wettelijke ruimte gekregen voor maatwerktrajecten, mits deze goed zijn opgenomen in een OPP en regelmatig worden geëvalueerd. Ook is er meer wettelijke ruimte voor reguliere scholing en de plek waar onderwijs kan worden geboden. Naast het samenwerkingsverband kunnen de inspectie of een onderwijs(zorg)consulent betrokken worden bij twijfel over de mogelijkheden.

1.4 Thuiszitterspact in de praktijk

Het Thuiszitterspact wordt in de praktijk gebracht door de inzet van een thuiszitterstafel, voorgezeten door een expert thuiszitters.

De expert thuiszitters is verantwoordelijk voor de thuiszitterslijst, de organisatie van de thuiszitterstafel en samen met de school van inschrijving voor de dossiervoorbereiding en de terugkoppeling. Hij/zij volgt de voortgang van de thuiszittende leerlingen. Hij/zij heeft expertise op het gebied van thuiszitten doordat hij/zij betrokken is bij alle thuiszitters in Zaanstad, kent verschillende oplossingen voor thuiszitters en is op de hoogte van (veranderende) wetgeving.

De expert thuiszitters haalt maandelijks de thuiszitters op bij scholen, leerplicht en het samenwerkingsverband. Het gaat om alle leerlingen die geen onderwijs volgen langer dan 4 weken. Het betreft geoorloofd en ongeoorloofd verzuim. Ook leerlingen waarvan leerplicht of school constateren dat thuiszitten dreigt, kunnen worden aangemeld bij de expert. De expert gaat in dat geval na of de school al een aantal mogelijke stappen heeft gezet. Hij/zij stelt een jaarverslag op waarin naast een overzicht van het aantal cases en de resultaten ook een trendrapportage is opgenomen.

Casusregisseur

Voor elke leerling die thuiszit, is een verantwoordelijke casusregisseur. Bij een schoolinschrijving is dit iemand van de school van inschrijving (meestal de cob). Zonder schoolinschrijving is dit de leerplichtambtenaar. Taken van de casusregisseur:

- Over het algemeen komt thuiszitten niet uit de lucht vallen. De regisseur is goed op de hoogte van het voortraject en de school heeft al de nodige maatregelen ingezet.
- Dossier up-to-date houden.
- Communicatie met ouders/verzorgers en hulpverlening verzorgen.
- Zorgen voor het verzamelen van de visie van ouders/verzorgers, hulpverlening en school voor de bespreking aan de thuiszitterstafel.
- Toestemming verkrijgen in verband met privacy.
- Nieuwe cases melden bij leerplicht.

Thuiszitterstafel

De Thuiszitterstafel is bedoeld voor het bespreken van nieuwe thuiszitters en het volgen van de acties ingezet bij thuiszitters. Dit gebeurt met verschillende betrokkenen die ieder vanuit hun eigen expertise een gezamenlijk plan opstellen om ofwel thuiszitten te voorkomen of een passend aanbod voor de leerling te vinden.

Samenstelling:

- Expert thuiszitters (tevens voorzitter)
- Leerplicht
- Jeugdarts
- Vertegenwoordiger Jeugdteams met affiniteit doelgroep
- SWV
- MBO (Regio College) – alleen wanneer van toepassing

*per casus sluiten aan:

Betrokken hulpverlener(s), ouder(s)/verzorger(s), de leerling zelf (indien gewenst) en de school van inschrijving.

Frequentie en agenda:

- Maandelijks
- Alle leerlingen op de thuiszitterslijst worden besproken
- Alle leerlingen die zijn gestart na een periode van thuiszitten of waarbij thuiszitten door de interventie van thuiszitterstafel is voorkomen, worden nog 2x gevolgd. Als het dan goed gaat, kunnen ze van de agenda af.

Bevoegdheden:

De thuiszitterstafel geeft advies aan degene(n) die doorzettingsbevoegdheid heeft (hebben).

- Vertegenwoordiger van SWV voor het aanwijzen van een VO-school
- Vertegenwoordiger MBO voor toelating Regio College
- Vertegenwoordiger van jeugdteam voor hulpverlening/behandeling
- Jeugdarts voor het inschatten van de zorgbehoefte en eventueel doorverwijzen naar specialistische zorg
- Leerplichtambtenaar zorgt voor handhaving

2 Bijlagen

2.1 Stappenplan thuiszitterstafel

ACTIVITEIT	DOOR WIE	WANNEER	AANDACHTSPUNTEN
1. Verzamelen van de (dreigende) thuiszitters	Expert thuiszitters	Maandelijks	- Bij agendering: Ouders/ leerling hebben toestemming gegeven (school regelt dit via toestemmingsformulier – zie bijlagen)
2. Zorg voor een samenvatting van: <ul style="list-style-type: none"> - Relevante achtergrondinformatie - Overzicht van de ondersteuning die al geboden is - Evaluatie daarvan - Ondersteuningsbehoeften op dit moment - Belemmerende/stimulerende factoren - Relevante informatie van andere partijen - Visie van ouders en leerling 	Casusregisseurs van de school	1 week voor bespreking ontvangen de deelnemers van de TZT de informatie	- In principe staan al deze punten in het ontwikkelingsperspectief-plan. Dit kan als basis dienen voor het gesprek. - Voeg aanvullende relevante informatie toe.
3. Tijdens het overleg moeten de volgende punten aan de orde komen: <ul style="list-style-type: none"> - Zijn er lopende activiteiten? - Brainstorm over mogelijkheden? - Welke belemmeringen zijn er om tot een oplossing te komen? - Wie kan deze belemmering wegnemen? - Maak afspraken over de actiepunten - Is er doorzettingsbevoegdheid nodig 	Deelnemers overleg, expert thuiszitters zit voor en zorgt voor afsprakenlijst en evt. verslag en terugkoppeling aan betrokkenen.	Bespreking bij de TZT	- Denk niet teveel binnen de lijntjes, er kan veel - Zet de actiepunten helder neer: wie doet wat, wanneer, hoe vindt terugkoppeling plaats en naar wie

4. Registratie gemaakt afspraken	expert thuiszitters zorgt voor afsprakenlijst en evt. verslag en terugkoppeling aan betrokkenen.	In de week na de vergadering	- Gemaakte afspraken Vervolgafspraken vastleggen
5. Bespreek de stand van zaken zoals afgesproken en het overleg en stel zo nodig een definitief plan van aanpak op.	Casusregisseur van de school, eventueel i.o.m. casusregisseur hulpverlening	In de periode na de bespreking bij de TZT	Neem in het plan van aanpak een onderwijsdeel en een zorgdeel op.
6. In geval doorzettingsbevoegdheid moet worden ingezet is dat besproken met de betrokken verantwoordelijke	Casusregisseur en expert thuiszitterstafel	In de periode na bespreking bij de thuiszitters-tafel	
7. Bespreking in volgend thuiszittersoverleg: - Afspraken nalopen - Plan bespreken	Casusregisseur en expert thuiszitterstafel	Volgend thuiszitters-overleg	
8. Bespreek het plan met ouders en leerling	Casusregisseur	Uiterlijk in week 2 na de TZT	
9. Evt. aanvraag tlv of inzet jeugdhulp bij specialistische aanbieder.	Casusregisseur	Wanneer aan de orde	
10. Start uitvoering	Betrokkenen	Zo snel mogelijk na de TZT	

2.2 Toestemmingsformulier thuiszitterstafel voor ouders

Onderwerp: toestemming ouders / verzorgers voor bespreking aan de thuiszitterstafel

Geachte ouders,

Wij willen het dossier van voorleggen aan de thuiszitterstafel om een plan van aanpak op te stellen om uw **zoon/dochter** zo goed mogelijk te begeleiden naar een passende onderwijsplek. Bij deze bespreking zijn diverse partijen aanwezig die mee denken over een passende oplossing. In ieder geval een vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband, de jeugdarts, de leerplichtambtenaar, de gemeente en een hulpverlener vanuit het jeugdteam.

Om **hem/haar** op een goede manier te kunnen bespreken, hebben we uw schriftelijke toestemming nodig om de beschikbare gegevens op te vragen. Het betreft in ieder geval gegevens over **zijn/haar** onderwijsloopbaan tot nu toe (inclusief verzuimgegevens), rapportage vanuit de leerplicht en/of de jeugdarts, rapportage vanuit het jeugdteam en eventueel door u aangeleverde gegevens van andere relevante betrokken hulpverleners. De verzamelde gegevens worden voorgelegd aan de thuiszitterstafel.

U wordt op de hoogte gehouden van de bespreking van uw **zoon/dochter**. De terugkoppeling vindt plaats via de school.

Bij voorbaat dank,

Mw. G. G. Haanstra
Voorzitter thuiszitterstafel

De ouders/verzorgers van:
Geboortedatum :

geven toestemming voor het opvragen van de in de brief genoemde gegevens voor het bespreken van de leerling bij de thuiszitterstafel.

Handtekening ouder 1

Handtekening ouder* 2

Datum:

Datum:

Naam:

Naam:

Handtekening:

Handtekening:

Leerling (*verplicht als de leerling 16 jaar of ouder is*)

Datum:

Naam:

Handtekening:

*** Indien handtekening ouder 2 ontbreekt graag aankruisen wat van toepassing is:**

Ouder 1 tekent ook namens ouder 2 en verklaart daarmee zorg te dragen over het communiceren van deze informatie naar ouder 2 (*alléén wanneer er sprake is van een huwelijksrelatie dan wel geregistreerd partnerschap tussen ouder 1 en ouder 2*)

Ouder 1 verklaart hierbij het gezag over de jongere alleen uit te voeren. Ouder 1 verklaart tevens zorg te dragen over het communiceren van deze informatie naar ouder 2.

2.3 Informatie thuiszitterstafel voor ouders en jongeren

Thuiszitterstafel *Informatie voor ouders en jongeren*

Thuiszitten is voor niemand leuk en dat willen we dan ook zo veel mogelijk voorkomen. Soms is het lastig om een passende oplossing te vinden voor een leerling. Vooral ook omdat de reden van het thuiszitten niet alleen te maken heeft met school. Het kan ook te maken hebben met medische of psychische oorzaken of de thuissituatie. Dat maakt dat de oplossing voor thuiszitten dan ook vanuit deze verschillende disciplines aangevlogen moet worden, zodat er gezamenlijk een passende plek gevonden kan worden voor de leerling met de benodigde ondersteuning.

Wat doet de thuiszitterstafel?

Aan de thuiszitterstafel worden alle thuiszitters in de Zaanstreek besproken. Zo houden we overzicht over het aantal thuiszitters én kunnen we goed monitoren of er voor iedere thuiszitter wel een plan is om terug te gaan naar school. Aan de tafel zit expertise vanuit het onderwijs, leerplicht, de jeugdhulpverlening en de jeugdgezondheidszorg en de gemeente. Samen kunnen zij naar de problemen rondom het thuiszitten kijken en tot een gezamenlijke oplossing komen. Dit wordt altijd met ouders en de leerling besproken, voordat het in gang wordt gezet.

Ook kunnen scholen, jeugdteams en jeugdartsen een thuiszitter aandragen om van de experts aan de tafel advies te krijgen. Het oplossen van thuiszitten kunnen we bijna nooit alleen, dus doen we het samen!

Wie zit er aan tafel en wat doen we?

Coördinator Thuiszitterstafel: De coördinator houdt het overzicht over alle thuiszitters en zorg er voor dat iedereen weet wat hij of zij moet doen. Deze persoon heeft het contact met de scholen en de jeugdteams als er een leerling dreigt uit te vallen of al thuis zit. De coördinator organiseert de besprekingen en communiceert met de scholen over de gemaakte afspraken.

Vertegenwoordiger vanuit de leerplichtambtenaren: De LPA heeft inzicht in het verzuim en heeft vaak al gesprekken gehad met de leerling over het verzuim. Daarnaast mag een LPA iemand een tijdelijke vrijstelling geven of vrijstellen van leerplicht vanwege ziekte. In uitzonderlijke gevallen kan een LPA een proces verbaal opmaken als iemand zonder geldige reden verzuimt.

Vertegenwoordiging vanuit de jeugdartsen: De jeugdarts heeft inzicht in het ziekteverzuim en vaak al gesprekken gehad als een leerling geregeld ziek of langdurig ziek is. Een jeugdarts kan inschatten hoe belastbaar een leerling is en of er bijvoorbeeld opgebouwd kan worden naar fulltime onderwijs. De jeugdarts heeft veel medische kennis, wat handig is bij het inschatten van de problemen bij veel thuiszitters.

Vertegenwoordiging vanuit de jeugdteams: Deze medewerker heeft veel kennis van jeugdhulpverlening en geestelijke gezondheidszorg en weet welke specialistische organisaties er werkzaam zijn in de Zaanstreek en wat zij goed kunnen. De jeugdteammedewerker werkt zelf in één jeugdteam, maar zorgt er ook voor dat andere jeugdteams hun inbreng kunnen doen als zij betrokken zijn bij een thuiszitter.

Medewerker samenwerkingsverband: Deze persoon weet goed wat scholen binnen de Zaanstreek kunnen bieden en welke school eventueel passend zou kunnen zijn voor de thuiszitter. Daarnaast weet deze persoon wat voor extra ondersteuning er binnen scholen wordt geboden en kan deze ook samen met scholen kijken naar speciale oplossingen, zoals bijvoorbeeld een aangepast lesrooster.

Vertegenwoordiging vanuit de gemeente: De gemeente en het samenwerkingsverband werken met elkaar samen. De gemeente is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van leerplicht en de jeugdhulp.

Betrokken hulpverlener(s), ouder(s)/verzorger(s), de leerling zelf (indien gewenst) en de school van inschrijving: Per leerling overlegt de coördinator van de thuiszitterstafel met de school welke betrokkenen worden uitgenodigd bij de thuiszitterstafel.

Samen proberen we een plan voor thuiszittende leerlingen te maken. Dat is niet altijd makkelijk. Problemen rondom thuiszitten zijn vaak complex, soms zitten regels in de weg, zijn er wachtlijsten bij specialisten, werken partijen niet goed samen of is er in de Zaanstreek geen passend aanbod. Dit alles mag een passende oplossing niet in de weg staan, daar werkt de thuiszitterstafel aan mee.

Mocht u vragen hebben of advies willen over uw eigen situatie, neem dan contact op met uw school, uw contactpersoon bij het jeugdteam of direct met de thuiszitterstafel, via de coördinator van de Thuiszitterstafel.

DEEL 3

Onderwijs-zorgarrangementen

Kaders en handvatten voor inzetten onderwijs-zorgarrangementen

Inhoud

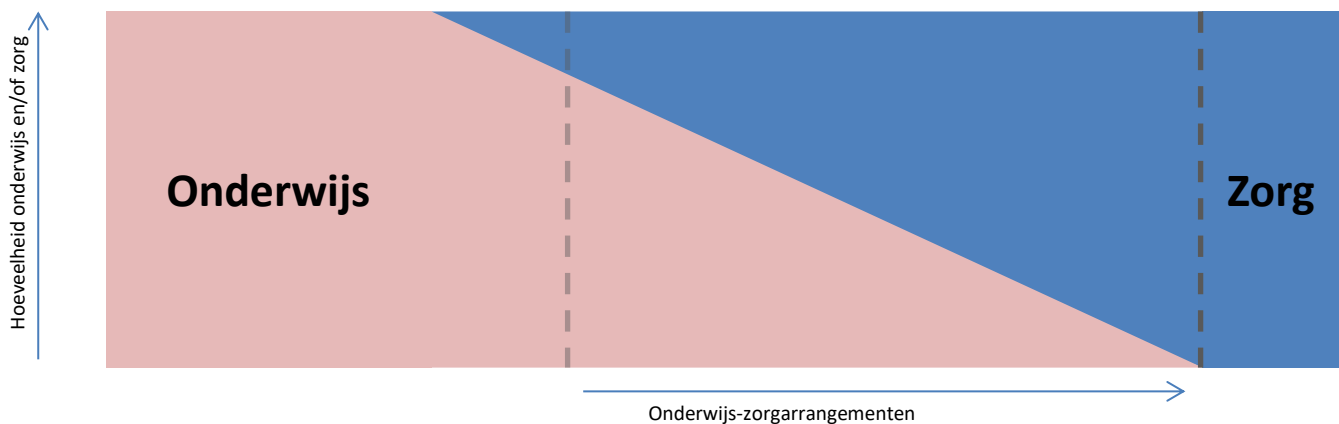
1	Onderwijs-zorgarrangementen Zaanstreek	24
2	Inrichting van de ondersteuning en jeugdhulp; Soorten onderwijsarrangementen	26
2.1	Inleiding	26
2.2	Onderwijs-arrangementen; doelgroepen	26
2.3	Budget bijzondere en collectieve jeugdhulp	28
2.4	Schematische weergave	28
3	Bijlage: Achtergrondinformatie.....	30

1. Onderwijs-zorgarrangementen Zaanstreek

Elke jongere heeft recht op onderwijs. Recht op een passende plek in het onderwijs, met passende ondersteuning op basis van de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Niet alle jongeren kunnen meedoen in het onderwijs zoals hun leeftijdsgenoten, sommigen hebben meer nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Er zijn echter jongeren met complexe ondersteuningsvragen, al dan niet tijdelijk van aard, die geheel of gedeeltelijk geen onderwijs kunnen volgen. Voor deze jongeren is het van belang dat het onderwijs en de jeugdhulp gezamenlijk kijken wat er nodig is en samen ondersteuning en zorg bieden. Scholen ervaren de grenzen van hun mogelijkheden als er geen extra zorg wordt geboden. En jeugdhulp gericht op het naar school (terug)gaan moet aansluiten op die praktijk. Er is een overlap tussen waar de ondersteuning vanuit het onderwijs ophoudt en jeugdhulp begint.

Onderwijs en jeugdhulp moeten samenwerken om jongeren de juiste ondersteuning te bieden die ze nodig hebben en gezamenlijke oplossingen bedenken. Er is sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid op het gebied van regie, financiën en plan van aanpak. Dit stuk over onderwijs-zorgarrangementen (oza) moet er voor zorgen dat er duidelijkheid is voor beide partners en dat jongeren daardoor de juiste hulp krijgen die zij nodig hebben om zowel thuis als op school optimaal te kunnen functioneren.

Onderwijs en zorg bestaan naast elkaar in meerdere en mindere mate. In het midden van het spectrum bevinden zich oza.

Uitgangspunten:

- De ontwikkeling van de jongere staat voorop en het missen van onderwijs wordt beschouwd als een bedreiging voor die ontwikkeling. Ook tijdens een zorgtraject moet er afstemming zijn over het onderwijs dat een jongere nog wel/niet kan volgen, om zo een optimale combinatie van onderwijs en zorg te realiseren.
 - o Een optimaal oza betekent qua onderwijs: zoveel onderwijstijd als de leerling maximaal aankan, aansluitend bij zijn leermogelijkheden en in afstemming met jeugdhulp.
 - o Een optimaal oza betekent qua zorg: resultaatgericht, passend bij de vraag en in afstemming met het onderwijs en andere betrokkenen.
- Er is ruimte voor maatwerk, waarbij gekeken wordt naar de ondersteuningsbehoefte van de jongere. Als er ondersteuning vanuit onderwijs en jeugdhulp nodig is, wordt dat altijd door beide partijen voor zowel het onderwijs als het jeugdhulpdeel samen vormgegeven.

- Onderwijs (scholen en samenwerkingsverbanden) en zorg (jeugdteams en gemeenten) zijn samen financieel en inhoudelijk verantwoordelijk voor onderwijs-zorgarrangementen. Gemeenten en samenwerkingsverbanden nemen samen de verantwoordelijkheid voor het organiseren van integraal aanbod voor deze jongeren. Ieder vanuit de eigen (wettelijke) verantwoordelijkheden en (mogelijkheden in) budget.
- Er wordt zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van onderwijsaanbod in de Zaanstreek en ingekocht zorgaanbod.
- De ouders, en waar mogelijk de leerling, worden altijd betrokken bij de inrichting van een onderwijs-zorgarrangement.
- Er wordt een gezamenlijk plan opgesteld door het jeugdteam en onderwijs in overleg met ouders met daarin het handelingsplan, tijdpad en evaluatie. Dit gezamenlijke plan is onderdeel van zowel het perspectiefplan van de jeugdhulp als het ontwikkelingsperspectiefplan van het onderwijs.

Door de inzet van onderwijs-zorgarrangementen worden onderwijs en jeugdhulp op een andere wijze, dichterbij elkaar vormgegeven. De volgende doelen zijn verbonden aan het inzetten van onderwijs-zorgarrangementen – samen met andere interventies – en samenwerkingsafspraken:

- Een afname van het aantal leerplichtonthefingen (Art 5 onder a).
- Een afname van het aantal leerplichtonthefingen vanwege tijdelijke langdurige ziekte (Art 11 onder d).
- Een afname van geoorloofd (ziekte)verzuim.
- Voorkomen van thuiszitten.
- Leerlingen die minder dan 50% onderwijs kunnen volgen, maar wel onderwijsmogelijkheden hebben, krijgen een traject op maat.

Kader voor het inzetten van oza vanuit wet- en regelgeving:

- Onderwijsgelden mogen niet besteed worden bij zorginstellingen waar leerlingen geplaatst zijn.
- Gecontracteerde jeugdhulp voor begeleiding bij onderwijsgerelateerde problematiek mag worden ingezet op de onderwijsplek.
- Leerlingen moeten minimaal 50% van de verplichte lestijd per week onderwijs volgen om voor onderwijsbekostiging in aanmerking te komen. Minder dan 50% onderwijs wordt gekenmerkt als zorg².
- Onderwijs op een andere locatie dan school is mogelijk. De school blijft verantwoordelijk voor het onderwijsprogramma en maakt hierover afspraken met ouders en leerling en de instelling waar het onderwijs wordt uitgevoerd. School levert bijvoorbeeld afstandsonderwijs of huurt specifieke expertise in.
- Binnen de Leerplichtwet is ruimte om gedeeltelijk ziek gemeld te zijn. Jongeren kunnen dan nog wel onderwijs volgen, maar aangepast aan hun behoeften, in uren of locatie.
- Afwijking van de onderwijstijd kan worden gemeld bij de onderwijsinspectie.
- Bij hoge uitzondering kan het SWV gebruik maken van een klein budget om het onderwijsdeel van oza (soms zonder onderwijsbekostiging) te financieren.

² Ministerie van OCW werkt aan nieuwe wetgeving ten opzichte van deze regel.

2. Inrichting van de ondersteuning en jeugdhulp; soorten onderwijs-zorgarrangementen

2.1 Inleiding

Onderwijs-zorgarrangementen zijn er in vele soorten en maten en niet alle vormen hebben ook echt een aparte werkwijze nodig. De meeste kunnen binnen de huidige werkwijzen (inzet van Jeugdteams, gecontracteerde partijen) worden ingezet. Belangrijkste blijft hierbij het opstellen van een gezamenlijk integraal plan waarin zowel onderwijs als jeugdhulp een rol heeft bij de ondersteuning van de leerling en samen aan de doelen werken. Het integrale plan moet regelmatig worden geëvalueerd en eventueel worden aangepast.

Onderwijs blijft verantwoordelijk voor het parttime onderwijs of het opbouwen naar fulltime onderwijs van leerlingen die (tijdelijk) geen fulltime onderwijs genieten. Jeugdhulp is verantwoordelijk voor de begeleiding en het zorgtraject dat de leerling doorloopt om mogelijk weer terug te gaan naar fulltime onderwijs. Er zullen casussen zijn waarbij de verantwoordelijkheid van het onderwijs (schoolbesturen en SWV) en jeugdhulp (Gemeenten) elkaar overlappen en gezamenlijke financiering noodzakelijk is.

School en Jeugdteam hebben in de meeste gevallen de regie. De vraag om een onderwijs-zorgarrangement kan echter bij anderen vandaan komen, bijvoorbeeld bij ouders, een jeugdarts, jeugdverpleegkundige of leerplichtambtenaar. Als het gaat om het inzetten van expertise vanuit jeugdhulp en onderwijs dienen in ieder geval altijd school (eventueel met ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband) en het jeugdteam betrokken te zijn. Leerplicht kan goed worden geconsulteerd inzake wettelijke mogelijkheden omtrent parttime onderwijs, zoals een tijdelijke ziekmelding, tijdelijke vrijstelling etc.

2.2 Onderwijs-zorgarrangementen; doelgroepen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op doelgroepen waar onderwijs-zorgarrangementen voor bedoeld zijn. Er zal altijd moeten worden gekeken wat het beste past bij de leerling, ook binnen doelgroepen kan de aanpak verschillen per individu. De doelgroepen laten wel zien dat er verschillende vormen van onderwijs-zorgarrangementen zijn en dat er verschillende mogelijkheden zijn waar oza een goede uitkomst bieden.

Er zijn verschillende gradaties van leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben:

1. Leerlingen die met basisondersteuning vanuit het onderwijs het onderwijs goed doorlopen.
2. Leerlingen die extra onderwijsondersteuning nodig hebben, gefinancierd vanuit budget voor passend onderwijs.
3. Leerlingen die jeugdhulp nodig hebben om onderwijs te kunnen volgen of om een startkwalificatie te kunnen behalen. Dit zijn onderwijs-zorgarrangementen.
4. Leerlingen die jeugdhulp nodig hebben voor problematiek die niet gerelateerd is aan onderwijs. Afstemming met onderwijs kan hierbij belangrijk zijn.

Binnen categorie 3, onderwijs-zorgarrangementen, zijn er verschillende doelgroepen. In Zaanstad hebben we voor al deze doelgroepen wel aanbod, maar is het van belang om expliciet te kijken of er bepaalde (onderwijs)voorzieningen ontbreken die kunnen voorkomen

dat jongeren buiten de regio geplaatst moeten worden, zwaardere ondersteuning moeten ontvangen of geen onderwijs meer krijgen. De doelgroepen kunnen zowel binnen het regulier en speciaal (sbo, so en vso) onderwijs voorkomen.

- ***Leerlingen met psychosociale en/of gedragsproblemen***
Dit betreft leerlingen die niet (meer) met de extra ondersteuning vanuit onderwijs (volledig) kunnen meedraaien in het onderwijs. Dit kan komen door internaliserende en/of externaliserende problematiek. Deze leerlingen hebben bijvoorbeeld enkele uren per week begeleiding/behandeling nodig vanuit de jeugdhulp.
- ***Leerlingen met psychiatrische problematiek***
Deze leerlingen hebben één of meerdere psychiatrische stoornissen waarvoor GGZ-behandeling nodig is. De leerling is vaak deels in staat om onderwijs te volgen, maar bijvoorbeeld op een andere locatie of minder uren. Gedeeltelijk dagbehandeling en onderwijs kan een mogelijkheid zijn. Er kan onderwijs op locatie geboden worden of ambulante behandeling op school. Bij deze leerlingen is vaak, aansluitend op de behandeling, individuele begeleiding en afstemming met school bij terugkeer naar school nodig.
- ***Leerlingen op de grens met KDC en ZML-onderwijs***
Dit betreft, meestal meervoudig gehandicapte, leerlingen voor wie de overgang van een KDC of ZML-onderwijs naar s(b)o mogelijk is wat betreft leerbaarheid, maar waarbij ambulante begeleiding op school van belang is om onderwijs te kunnen volgen.
- ***Leerlingen met een fysieke beperking***
Deze leerlingen hebben extra begeleiding nodig bij de toiletgang, zelfverzorging of fysieke participatie tijdens het onderwijs. De zorg betreft verpleging en verzorging of individuele begeleiding en overstijgt de extra ondersteuning vanuit het onderwijs.
- ***Leerlingen met een verstandelijke beperking***
Deze leerlingen zijn leerbaar en daarom in staat om onderwijs te volgen. Zij hebben alleen vaak niet de intellectuele capaciteit om onderwijs, soms enkele vakken, klassikaal te volgen. Zij kunnen bijvoorbeeld parttime onderwijs volgen of onderwijs met begeleiding.
- ***Algeheel kwetsbare jongeren, veelal in praktijkonderwijs of vso***
Vaak betreft dit leerlingen waarvan uitstroom richting arbeid of arbeidsmatige dagbesteding wordt verwacht, maar waarbij intensieve ondersteuning nodig is op de stage- of werkplek. Met extra ondersteuning kan het behalen van een startkwalificatie soms toch mogelijk worden gemaakt.

Voor al deze leerlingen is er zowel ondersteuning vanuit het onderwijs als vanuit de jeugdhulp beschikbaar. Per leerling is het van belang om een integraal plan op stellen om te kijken wat het beste past bij die leerling en hoe de jeugdhulp en onderwijs op elkaar aansluiten. Gemeente en samenwerkingsverbanden moeten blijven inventariseren of er ook daadwerkelijk onderwijs-zorgarrangementen worden opgesteld voor deze doelgroepen, of dat er bijvoorbeeld te makkelijk een vrijstelling wordt afgegeven zonder integraal plan. Ook is het van belang om als gemeente en samenwerkingsverbanden initiatieven op deze grensvlakken te stimuleren.

2.3. Budget bijzondere en collectieve jeugdhulp

Binnen het gecontracteerde aanbod zijn veel mogelijkheden om op individuele basis jeugdhulp in te zetten. De bedoeling is dat jeugdhulp aanbieders ook beter afstemmen met onderwijs om zo het resultaat te behalen waarvoor zij ingezet zijn. Indicaties voor specialistische jeugdhulp kunnen dus goed worden gebruikt, zolang er goed afgestemd wordt en een integraal plan wordt gemaakt. Individuele indicaties kunnen mogelijk ook nog steeds worden ingezet voor collectief aanbod, bijvoorbeeld voor trainingen.

Soms zijn er echter (lokale) (kleine) aanbieders die individueel of collectief (trainings)aanbod hebben dat niet valt binnen het gecontracteerde aanbod. Om dit aanbod makkelijker in te zetten, beschikt het Jeugdteam over een budget om te besteden voor dit soort (lokale) partijen. Vooral in het kader van onderwijs-zorgarrangementen kan dit maatwerkbudget een uitkomst bieden, waarbij school en jeugdteam samenwerken om ondersteuning te bieden aan de leerlingen.

2.4. Schematische weergave

De tabel hieronder geeft weer welke ondersteuning er vanuit onderwijs en jeugdhulp wordt geboden en waarbinnen oza aan de orde kunnen zijn. Ouders en waar mogelijk de leerling worden altijd betrokken.

Hoeveelheid school of zorg	Soort ondersteuning	Regie	Wie betrekken bij plan? Ouders in alle gevallen!	Toelichting	Financiering
<u>Fulltime school</u>	<i>Basis ondersteuning in het onderwijs</i>	School			School
	<i>Extra ondersteuning in het onderwijs</i>	School	Eventueel SWV of jeugdteam	School stelt ontwikkelingsperspectiefplan op, ouders hebben instemmingsrecht.	School/schoolbestuur
	<i>Inzet Jeugdteam op casusniveau (gezin of jongere)</i>	Jeugdteam	School	Aanmelding bij JT, afstemming met school	Gemeente (overall financiering JT)
<u>School en zorg (tijdens schooltijd en met schoolinschrijving)</u>	<i>Inzet gecontracteerde specialistische jeugdhulp bij jongere: ambulante ondersteuning in school, dagbesteding/ behandeling tijdens schooltijd, opname</i>	Jeugdteam	Specialistische aanbieder, school	Aanmelding bij JT voor verkenning hulpvraag, mogelijke doorverwijzing naar specialistische aanbieder. Kan ook via huisarts, dan aanbieder regie. Afstemming met schoolmaatschappelijk werk	Gemeente (individuele indicatie)

	<i>Inzet niet-gecontracteerde specialistische jeugdhulp bij jongere tijdens schooltijd. Bij uitzondering.</i>	Jeugdteam	Specialistische aanbieder, school	Aanmelding bij JT voor verkenning hulpvraag, gecontracteerd aanbod wordt eerst bekeken, mogelijkheid tot onderaannemerschap, pgb of anders	Gemeente (individuele indicatie, pgb of budget bijzondere en collectieve jeugdhulp)
	<i>Inzet collectief aanbod vanuit Jeugdhulp aangeboden door:</i> - Jeugdteam - Gecontracteerde aanbieder - Niet gecontracteerd (lokaal) aanbod	Jeugdteam	Specialistische aanbieder, school, eventueel SWV	Aanmelding bij JT vanuit school of samenwerkingsverband ; JT zoekt naar oplossing voor de vraag binnen team, gecontracteerde en niet gecontracteerde aanbieders.	Gemeente, gecontracteerde aanbieders op individuele indicatie, niet gecontracteerde aanbieder via budget bijzondere en collectieve jeugdhulp
<u>Fulltime zorg</u>	<i>Onderwijs activiteiten bij ingeschreven leerling, die tijdelijk fulltime in zorg zit</i>	Jeugdteam	SWV, Jeugdteam, specialistische aanbieder	School en Jeugdteam kijken samen wat leerling nog kan qua onderwijs, maken plan. Onderwijs levert materiaal of onderwijs op locatie; specialistische aanbieder verantwoordelijk voor fulltime zorg	School en Gemeente
	<i>Onderwijs activiteiten bij niet-ingeschreven leerling, die fulltime in zorg zit</i>	Jeugdteam	SWV, School, Leerplicht	SWV en Jeugdteam kijken samen wat leerling nog kan qua onderwijs, maken plan. Onderwijs levert materiaal of onderwijs op locatie; zorg verantwoordelijk voor fulltime zorg	SWV en Gemeente

3. Bijlage: Achtergrondinformatie

1. Wettelijke kaders

In 2014 en 2015 zijn er zowel binnen het onderwijs als binnen de zorg stelselwijzingen doorgevoerd. De wetten en regels die een relatie hebben tot onderwijs-zorgarrangementen, hun bijbehorende financieringssystematiek en hoe Zaanstad hier invulling aan geeft, worden hier besproken.

Passend onderwijs

Passend onderwijs is ingevoerd in 2014 en legt een zorgplicht neer bij de schoolbesturen. Zorgplicht betekent dat het schoolbestuur verantwoordelijk is om voor alle leerlingen die ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden, of ze naar een passende plek toe te leiden. Dit kan op een school van het eigen bestuur zijn, of op een andere plek. De school van aanmelding of inschrijving begeleidt ouders en leerling naar de meest passende plek.

Schoolbesturen zijn verenigd binnen samenwerkingsverbanden. In de Zaanstreek (gemeenten Zaanstad, Oostzaan en Wormerland) is er een samenwerkingsverband voor po en één voor vo. Elk samenwerkingsverband heeft een ondersteuningsplan opgesteld waarin staat beschreven hoe de ondersteuning is ingericht en op welke wijze de schoolbesturen zorgen voor een dekkend netwerk. In elk samenwerkingsverband is afgesproken welke basis- en extra ondersteuning scholen moeten kunnen leveren en hoe de middelen worden ingezet. Binnen het po wordt de extra ondersteuning georganiseerd vanuit de expertisecentra. Het voorgezet onderwijs heeft naast reguliere scholen ook een aantal bovenscholse voorzieningen ingericht (opdc). Zowel in het po als vo zijn er scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs bij het samenwerkingsverband aangesloten. De samenwerkingsverbanden bepalen of een leerling in het (v)so geplaatst kan worden en geven daarvoor een toelaatbaarheidsverklaring (tlv) af. In het po gaat het samenwerkingsverband bovendien over de toelating tot het sbo. In het vo gaat het samenwerkingsverband ook over plaatsing op een tussenvoorziening, toekenning van leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) en toelating tot het praktijkonderwijs.

Jeugdwet

De huidige jeugdwet is een samenvoeging van verschillende onderdelen – jeugdzorg, jeugd-ggz, jongeren met een beperking – en wordt uitgevoerd door de gemeente. Gemeenten hebben een jeugdhulpplicht. Ze kunnen hiervoor vrij toegankelijk jeugdhulp aanbieden of een individuele voorziening inzetten voor specialistische jeugdhulp. Ook kan er gebruik worden gemaakt van een PGB voor het inzetten van jeugdhulp.

In Zaanstad wordt gewerkt met Jeugdteams die via Centrum Jong, Sociaal wijkteam en het onderwijs vrij toegankelijke hulp kunnen geven. Daarnaast is er bij een groot aantal gecontracteerde aanbieders een divers aanbod beschikbaar. Verder zijn er verschillende lokale partijen die via een PGB individuele hulp bieden. Ook kan er gebruik worden gemaakt van collectief aanbod, bijvoorbeeld via het Centrum Jong of expertise binnen de Jeugdteams. Jeugdteams onderhouden contact met het onderwijs en fungeren als regisseur binnen gezinnen wanneer zij hulp ontvangen vanuit de Jeugdwet.

Met de gecontracteerde hulp per 1-1-2022 en de komst van de stichting Jeugdteam wordt er beoogd dat er meer resultaatgericht en integraal gewerkt wordt. Dit betekent ook dat specialistische aanbieders meer gevraagd wordt samen te werken met onderwijs. Dit moet

zorgen voor een betere aansluiting tussen de ondersteuning vanuit het onderwijs en vanuit de jeugdhulp.

Er is een aantal regels/knelpunten ten aanzien van de invulling van de Jeugdwet die van toepassing zijn bij het inzetten van oza:

- PGB mag niet worden ingezet voor onderwijsactiviteiten/materialen. Dit staat in de gemeentelijke verordening.
- Het gecontracteerde aanbod is op individuele basis, voor collectieve inzet moeten andere manieren worden gevonden om voor de bekostiging te zorgen. Een maatwerkbudget zou uitkomst bieden.
- Niet alle gecontracteerde aanbieders werken lokaal en met de school. Jeugdteam als regisseur en schakel is hierbij van belang.

2. Begrippenlijst

Gemeente: Gemeente Zaanstad, gemeente Oostzaan en gemeente Wormerland. Met gemeente wordt de desbetreffende verantwoordelijke binnen de (beleidsafdelingen van de) gemeente bedoeld. Deze verantwoordelijke zorgt voor afstemming met mogelijke afdelingen binnen de gemeenten die betrokken zijn zoals leerplicht, leerlingenvervoer of contractmanagement.

Gespecialiseerde jeugdhulp/specialistische jeugdhulp/specialistische aanbieder: gespecialiseerde jeugdhulp is de niet vrij-toegankelijke jeugdhulp waarvoor een indicatie van een jeugdteam of medische verwijzer nodig is.

Gecontracteerde specialistische jeugdhulp: Er wordt een onderscheid gemaakt tussen gecontracteerde specialistische jeugdhulp en niet-gecontracteerde jeugdhulp. Gecontracteerde jeugdhulpaanbieders hebben een contract met de gemeenten binnen de regio Amsterdam-Amstelland en Zaanstreek-Waterland. Zij kunnen aan hun contractafspraken gehouden worden. Niet-gecontracteerde jeugdhulp kan alleen onder hoge uitzondering middels een PGB, onderaannemerschap of het budget bijzondere en collectieve jeugdhulp ingezet worden

Jeugdhulp: met jeugdhulp wordt zowel het vrij toegankelijke als het niet vrij toegankelijke jeugdhulpaanbod bedoeld. Dit zijn dus zowel jeugdteams als specialistische aanbieders.

Onderwijs: Onderwijsactiviteiten, al dan niet met inschrijving.

Zorg: het veld waar jeugdhulp onderdeel van uit maakt. Het kan voorkomen dat er ook zorg vanuit de WLZ of zorgverzekeraar wordt geboden. In dit stuk wordt met zorg enkel de zorg vanuit de jeugdhulp bedoeld.

DEEL 4

Vrijstellingen van leerplicht

Stappenplan 'weer onderwijs!'

Inhoud

1. Inleiding.....	33
2. Afspraken voor nieuwe aanvragen voor een vrijstelling....	33
3. Afspraken rondom permanente vrijstellingen.....	33
4. Financieel kader.....	34
5. Bijlage: Stappenplan vrijstelling.....	35

1. Inleiding

Doel:

- a) Onderwijs arrangeren voor leerlingen die een beroep doen op een vrijstelling van leerplicht.
- b) Verminderen van de instroom van leerlingen met een vrijstelling.
- c) Context: passend onderwijs, jeugdhulp en de wettelijke kaders die daarbij van toepassing zijn.
- d) Doelgroepomschrijving: leerlingen voor wie een vrijstellingsaanvraag wordt ingediend, dan wel al in het bezit zijn van een vrijstelling van de leerplicht en waarbij onderwijsmogelijkheden worden geconstateerd.
- e) De regie voor het proces ligt bij leerplicht, betrokken zijn de onafhankelijke jeugdarts, de orthopedagoog, indien nog sprake van een inschrijving de school, het samenwerkingsverband en het jeugdteam.

2. Afspraken voor nieuwe aanvragen voor een vrijstelling

- a) Bij leerlingen waarvoor een vrijstelling wordt aangevraagd, adviseert (vanaf 1 juni 2016) naast de onafhankelijke jeugdarts ook een orthopedagoog namens de samenwerkingsverbanden. De orthopedagoog en jeugdarts adviseren de gemeenten over go/no go voor een vrijstelling.
- b) Als er negatief advies is ten aanzien van de vrijstelling omdat in het advies onderwijsmogelijkheden worden gesignaleerd, neemt leerplicht het initiatief om samen met ouders, indien er nog een inschrijving is de school en het samenwerkingsverband op zoek te gaan naar een passende onderwijssetting.
- c) Leerplicht geeft in principe geen permanente vrijstellingen meer af. Uitzonderingen zijn die voor jongeren, waarbij evident nooit sprake kan zijn van onderwijs. Een tijdelijke vrijstelling wordt afgegeven tot maximaal het einde van het lopende schooljaar. Na twee verlengingen kan een permanente vrijstelling worden overwogen. Bij elke aanvraag voor verlenging wint Leerplicht weer advies in bij de jeugdarts en orthopedagoog van het samenwerkingsverband.
- d) Indien een vrijstelling wordt afgegeven, neemt het jeugdteam de regie voor het vervolg.

3. Afspraken over het mogelijk maken van onderwijs voor leerlingen met een permanente vrijstelling

- a) Leerplicht maakt een inventarisatie van alle relevante gegevens.
- b) Als er een mogelijkheid wordt gesignaleerd (bijvoorbeeld tijdens het overleg met de onafhankelijke jeugdarts en de orthopedagoog) om voor een leerling met een

vrijstelling onderwijs mogelijk te maken, wordt dit voornemen met de ouders/verzorgers en de leerling besproken. De rest van het traject vindt ook in voortdurend overleg met ouders en leerling plaats. Ieder van de aan deze afspraken deelnemende partijen kunnen het initiatief nemen om met/over leerlingen afspraken over onderwijsdeelname te maken.

- c) Voorbereiding voor het inrichten van een arrangement vindt plaats tijdens een multidisciplinair overleg.
- d) Per leerling wordt een OPP op maat opgesteld. Vaste onderdelen daarvan zijn:
 - Integraal beeld
 - Perspectief
 - Ondersteuningsbehoeften
 - Handelingsdeel:
 - op welke locatie (al of niet afstandsonderwijs),
 - opbouw (o.a. gewenning),
 - begeleiding om onderwijs mogelijk te maken,
 - hoeveel uur per week/dag, perspectief
 - inhoud (vakken, niveau, doelen),
 - eventueel: overgang naar onderwijs op schoollocatie
 - Evaluatie
- e) Het ontwikkelingsperspectief (OPP) moet onderdeel gaan uitmaken van het ondersteuningsplan van de hulpverlening en omgekeerd.
- f) Het plan wordt ondertekend door ouders (en evt. leerling), hulpverlening en onderwijs, vanuit de integrale gedachte. Hiermee samen hangt de vraag over de regie.
- g) De leerling wordt ingeschreven bij een school. In het geval van een (v)so-school vraagt deze een TLV aan. Het desbetreffende SWV geeft die vervolgens af.

4. Financieel kader

De gemeente(n) korte(n) niet op de zorgbekostiging van de jongeren die worden ingeschreven bij een school en slechts een beperkt aantal uur aan onderwijs gaan deelnemen. De voortgang van bekostiging is maatwerk en wordt jaarlijks besproken bij de evaluatie van het OPP.

De school maakt per leerling een begroting. In principe kunnen de kosten voor het onderwijs worden betaald uit de reguliere bekostiging (basisbekostiging en eventueel ondersteuningsbekostiging ingeval een tlv is afgegeven).

Wanneer het gaat om meerdere leerlingen op eenzelfde locatie die tegelijk door de school bediend kunnen worden, dan wordt de begroting en bekostiging daarop afgestemd. Het kan betekenen dat vanwege het deeltijd karakter van het onderwijs en de mogelijkheid het onderwijs in een groep aan te bieden, een tlv-categorie 1 bekostiging tot een veel grotere overdracht van het SWV naar de school leidt, dan nodig is. In dat geval stort de school het surplus terug naar het SWV.

3 Bijlage: Stappenplan vrijstellingen

ACTIVITEIT	DOOR WIE	WANNEER	AANDACHTSPUNTEN
1. Aanvraag wordt door ouders van jongere ingediend bij Leerplicht	Ouders	Week 1	
2. Afdeling leerplicht zet de aanvraag door naar de onafhankelijk (jeugd)arts van de GGD	Leerplicht is als procesregisseur verantwoordelijk voor het gehele stappenplan.	Week 1	
3. Onafhankelijke arts legt (telefonisch) contact met ouders/jongere/betrokken behandelaars	Onafhankelijke arts	Week 1-2	Helder krijgen wat er op medisch/psychisch gebied speelt
4. Er wordt multidisciplinair bekeken of er een vorm van onderwijs mogelijk is (SWV/GGD/LP/JT/ouders (eventueel jongere) en andere betrokkenen)	Onafhankelijk arts zet dit uit	Week 2-3	Wat kan er binnen het onderwijs Wat is de belastbaarheid van een jongere Is er een combi onderwijs en zorg mogelijk?
5. a) Er is een vorm van onderwijs mogelijk, SWV geeft hier in overleg met school vorm aan (eventueel samen met de dagbestedingssetting).	SWV	Week 4-5	- Inschrijving op een school mogelijk? - Bekostiging Het ingeslagen onderwijs- / onderwijs-zorgtraject moet regelmatig geëvalueerd worden.
b) Er is op het moment geen onderwijs mogelijk. Onafhankelijk arts adviseert een go voor een vrijstelling en bekijkt met ouders wat het behandelplan voor dat jaar is. Leerplicht geeft een vrijstelling af tot einde schooljaar. Jeugdteam is als regie-houder betrokken bij het gezin om het traject en de resultaten te volgen.	Onafhankelijke arts en het jeugdteam	Week 4-5	- Hoe ziet de regie eruit? - Afspraak maken om ruim voor de afloop van de vrijstelling opnieuw te bekijken wat de mogelijkheden zijn op het gebied van onderwijs. Wat als behandelplan gestopt wordt?
6. Als er een vrijstelling is afgegeven dan wordt er in maart/april opnieuw multidisciplinair bekeken wat de onderwijsmogelijkheden zijn voor het aankomend schooljaar.	Leerplicht organiseert dit	Maart/april van de lopende vrijstelling	Opnieuw bekijken wat er kan op het gebied van onderwijs/ onderwijs-zorg